

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

##### ความเป็นมาของปัญหา

วัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กต่อเนื่องกับความเป็นผู้ใหญ่ นับเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าวัยรุ่นผู้ใดได้ดำเนินชีวิตในช่วงเวลานี้ผ่านพ้นไปอย่างราบรื่น มีปัญหาไม่ซับซ้อนมากนัก วัยรุ่นผู้นั้นย่อมเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี และมักจัดการกับชีวิตในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างราบรื่น แต่ถ้าเป็นไปในทางตรงกันข้าม วัยนี้จะเป็นวัยที่ประสบความยุ่งยากมาก อาจเรียกว่าวัยวิกฤต ซึ่งจะมีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น ๆ อีกทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของวัยรุ่นเป็นต้นเหตุให้มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านอื่น ๆ ตามมา เช่น ด้านอารมณ์ ลักษณะสัมพันธภาพกับผู้อื่น สมรรถภาพทางสมอง ค่านิยม ทักษะคติ ความนึกคิดเกี่ยวกับตนเอง (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545, หน้า 329-330) บางครั้งหากวัยรุ่นทนไม่ได้ก็จะรู้สึกหงุดหงิด เคร่งเครียด หรือหากไม่พอใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือผิดหวังในสิ่งที่ปรารถนา ก็จะรู้สึกขัดแย้งในใจ และมักจะแสดงออกในลักษณะต่าง ๆ ที่รุนแรงกว่าที่ควรจะเป็น อย่างไรก็ตามประเด็นปัญหาส่วนใหญ่ที่ทำให้วัยรุ่นรู้สึกไม่สบายใจ และบางครั้งก็หาทางออกได้อย่างไม่เหมาะสม คือ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างบุคคล (ประยูรศรี มณีสร, 2536, หน้า 27-28)

สาเหตุที่ทำให้วัยรุ่นเกิดความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีหลายประการด้วยกัน ได้แก่ การถูกขัดขวาง ความต้องการจะให้ตนเป็นที่ยอมรับ การขาดความรัก ความผิดหวัง การไม่ได้สมดังความคิดฝันที่อยากเป็น การปรับตัวให้เข้ากับสังคม สภาพการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย ความแตกต่างทางด้านเพศ การอบรมเลี้ยงดู และวัฒนธรรม การมีค่านิยมที่ไม่เหมือนกัน (สุรางค์ ไข้วตระกูล, 2544, หน้า 89)

การที่วัยรุ่นมีความแตกต่างกันในค่านิยม ความสนใจ แนวคิด วิธีการ เป้าหมาย หากวัยรุ่นต้องมาติดต่อกัน ทำงานด้วยกันหรืออยู่ร่วมในสังคมเดียวกัน ทั้งที่ความแตกต่างนี้เป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกันหรือไปด้วยกันไม่ได้ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2540, หน้า 11) จากสภาพการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกขัดแย้งระหว่างบุคคลขึ้น ความขัดแย้งระหว่างบุคคลจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำของบุคคลหนึ่ง ไปป้องกัน ขัดขวาง และรบกวน การกระทำของอีกบุคคลหนึ่ง (วสิน อินทสระ, 2539, หน้า 60-63; สุชา จันทรเฒ, 2542, หน้า 69) อีกทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งระหว่างบุคคลแล้ววัยรุ่นแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสมออกมา เช่น กรณีที่นักเรียนนักศึกษาก่อเหตุ ทะเลาะวิวาท บุกร้างทำลายทรัพย์สิน เพลิดเพลิน ทำร้ายร่างกายกลุ่มเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ทำร้ายตัวเอง โดยภาพเหตุการณ์เหล่านี้เกิดขึ้นอยู่เสมอ ๆ และนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการทำร้ายร่างกายเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงขั้นใช้อาวุธในรูปแบบต่าง ๆ ทำร้ายร่างกาย หรือแม้แต่การก่อเหตุร้ายโดยไม่คำนึงว่าสถานที่นั้นจะเป็นแหล่งชุมชนที่อาจส่งผลให้ผู้อื่นได้รับลูกหลงจากการก่อเหตุนั้น ๆ (สถิตอาชญากรรมเด็กชี้ชัด, 2546, หน้า 2)

### ความสำคัญของปัญหา

เหตุการณ์ความขัดแย้งซึ่งส่งผลให้เกิดความรุนแรงที่วัยรุ่นก่อขึ้นนี้มีสาเหตุจากการที่วัยรุ่นขาดทักษะในการจัดการกับปัญหาระหว่างบุคคล เมื่อวัยรุ่นมีความรู้สึกโกรธจะใช้ความรุนแรงในการจัดการกับปัญหา และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นจากสถิติตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง มีนาคม พ.ศ. 2546 พบว่า มีการพยายามฆ่าผู้อื่นของวัยรุ่นสูงถึง 114 คดี โดยแยกเป็นชาย 112 คดี และหญิง 2 คดี ในจำนวนนี้มีการเจตนาฆ่าผู้อื่นและฆ่าผู้อื่นสำเร็จถึง 66 คดี หรือร้อยละ 58 สถิติย้อนหลังซึ่งลงในบันทึกประจำวันที่สถานีตำรวจในกรุงเทพมหานคร โดยในปี พ.ศ. 2540-2544 มีนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑลก่อการทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันทั้งหมด 23 ครั้ง บาดเจ็บสาหัสกว่า 29 ราย เสียชีวิต 14 ราย และสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย (2545, หน้า 87-88) รายงานว่า เมื่อวัยรุ่นมีความรู้สึกขัดแย้งภายในใจเกิดขึ้นแล้วไปทำร้ายร่างกายผู้อื่น พบว่า พ.ศ. 2540 มีจำนวน 15,971 ราย, ปี พ.ศ. 2541 มีจำนวน 17,852 ราย, ปี พ.ศ. 2542 มีจำนวน 18,526 ราย

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ล่าสุดในปี พ.ศ. 2547 มีภาพข่าวเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกขัดแย้งภายในใจแล้ว แสดงออกมาอย่างไม่เหมาะสมเกิดขึ้นทุกวัน ซึ่งจะออกมาในลักษณะการทำร้ายกันเองหรือฆ่ากันตาย และวิธีการตรงกันข้ามคือการทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตาย โดยเหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น บางเหตุการณ์ที่วัยรุ่นมีความรู้สึกขัดแย้งระหว่างบุคคล เกิดขึ้นแล้วไม่สามารถแก้ไขความขัดแย้งหรือจัดการอย่างไม่เหมาะสมยังมีอีกจำนวนมาก

สภาพสังคมไทยที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ ชีวิตประจำวันที่พึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น การได้รับข้อมูลข่าวสารและรู้เห็นวัฒนธรรมที่แตกต่างออกไปในลักษณะที่รวดเร็วและท่วมท้นมีส่วนสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นกับวัยรุ่น เช่น ครอบครัวดแตกแยก สังคมสับสนวุ่นวาย มีการแก่งแย่ง ทำให้วัยรุ่นแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง กลายเป็นอีกลักษณะของปัญหาสังคมทับซ้อนปัญหาอื่น ๆ ที่มีอยู่แล้ว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหลายจึงควรหาทางแก้ไขปัญหาย่างเร่งด่วน เนื่องจากวัยรุ่นจะต้องเติบโตเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าของประเทศชาติ ซึ่งควรที่จะดูแลวัยรุ่นให้ได้เติบโตอย่างสมบูรณ์ เหมาะสมทั้งทางร่างกาย สมองและจิตใจ (นิ่มนุช ประสานทอง, 2541, หน้า 63)

การแก้ไขความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลของวัยรุ่นนั้น วัยรุ่นอาจจะแก้ไขโดยวิธีต่าง ๆ ได้แก่ วิธีเผชิญหน้า วิธีหลีกเลี่ยง วิธีบังคับ หรือ วิธีไกล่เกลี่ย อีกทั้งวัยรุ่นบางคนอาจแสดงพฤติกรรมในลักษณะที่จะมิให้อีกฝ่ายหนึ่งบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการหรือลดความคิดที่ไม่ตรงกันและแสดงออกมาให้เห็น โดยอาจจะเป็นคำพูดหรือท่าทางที่ไม่เหมาะสม เช่น การนิ่งเฉย การหลีกเลี่ยง นอกจากนี้วัยรุ่นบางคนจะรู้สึกพึงพอใจเมื่อตนเองได้รับประโยชน์โดยที่อีกฝ่ายหนึ่งเสียประโยชน์ (Barki & Hartwick, 2001, p. 195; Flynn & Weitzman, 2001, pp. 281-285)

วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลมีหลายวิธี เช่น การใช้อำนาจยุติความขัดแย้งซึ่งจะลงเอยด้วยสถานการณ์แพ้ชนะ การใช้อำนาจมีทั้งข้อดีและข้อเสีย อาจดูเหมือนว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพเพราะได้ผลเร็วและผลออกมาชัดเจน แต่เป็นการแก้ปัญหาระยะสั้น วิธีนี้จะทำให้ผู้แพ้ขุ่นเคือง ไม่พอใจหรือหาทางแก้แค้นหากมีโอกาส ผลที่ตามมาคือการเสื่อมสัมพันธ์ภาพในอนาคต ส่วนผู้ชนะจะรู้สึกว่าตนเองเก่งมีอำนาจ

(Johnson, 1993, p. 207) นอกจากนั้นการใช้วิธีการกลบเกลื่อนเป็นการเน้นที่จุดสนใจร่วมกันของบุคคลและพยายามลดความสนใจที่แตกต่างกันเป็นการลดอารมณ์ของคนที่มีความขัดแย้ง การกลบเกลื่อนมีประโยชน์มากในการเริ่มต้นแก้ไขความขัดแย้งเพราะในระยะแรก ๆ คู่ขัดแย้งจะมีอารมณ์รุนแรง โดยวิธีนี้จะช่วยให้อารมณ์ลดลงได้บ้าง หรือวิธีการต่อรองเป็นการแก้ไขความขัดแย้งโดยให้แต่ละฝ่ายรู้จักยอมเสียบ้างด้วยการเจรจาต่อรองเกี่ยวกับประเด็นขัดแย้ง วิธีนี้หากคู่ขัดแย้งยอมแก้ไขความขัดแย้งลงบ้าง ก็จะทำให้ทั้งคู่สามารถบรรลุสิ่งที่ตนเองต้องการบ้างแม้จะไม่ได้รับทุกอย่างที่ตนเองต้องการ (Jensen-Campbell, 1996, pp. 148-149) และวิธีสุดท้ายคือการเผชิญหน้าเพื่อแก้ปัญหา เป็นการมุ่งที่สาเหตุจริงของปัญหา พยายามสำรวจและเข้าใจความแตกแยก ความไม่ลงรอยกันของคู่ขัดแย้ง วิธีนี้ทั้งสองฝ่ายต้องมีความปรารถนาที่จะแก้ปัญหา พยายามเน้นที่ตัวปัญหาไม่ใช่ที่ตัวคน วิธีนี้จำเป็นต้องมีทักษะและใช้เวลาพอสมควร (Knox, 1999, pp. 18-19; Weitzman, 2001, pp. 61-67)

วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เหมาะสม คือ วิธีการร่วมมือ และวิธีการประนีประนอม ซึ่งวิธีการร่วมมือ เป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยใช้เหตุและผลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย และเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น และวิธีการประนีประนอม เป็นการแสดงออกอย่างเปิดเผย โดยพยายามจะทำให้ตนเองและเพื่อนได้รับความพึงพอใจในระดับหนึ่ง เป็นลักษณะหากจะได้บ้างก็ควรจะยอมเสียบ้างหรือเป็นการพบกันครึ่งทาง เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ดี ส่วนวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่ไม่เหมาะสม คือ วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ซึ่งวิธีการแข่งขัน เป็นการแสดงออกที่ต้องการเอาชนะ โดยไม่คำนึงถึงว่าจะใครถูกอะไรผิด และไม่คำนึงถึงความรู้สึกของผู้อื่น มีการโต้เถียงเพื่อเอาชนะ ยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ดำหนดิเดียน ประชดประชัน ดูถูกความคิดและการกระทำของผู้อื่น ส่วนวิธีการหลีกเลี่ยง เป็นการแสดงออกโดยการปฏิเสธ อาจเดินหนี หันหน้าไปทางอื่น ไม่สนใจและไม่ใส่ใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของผู้อื่น และ วิธีการกลมกลืน เป็นการพยายามแสดงออกด้วยการยอมให้เพื่อยุติการขัดแย้ง ไม่ขัดใจแต่พยายามควบคุมความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไว้ เพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับคู่กรณี แม้ว่า

ความต้องการเดิมที่มีอยู่ไม่ได้รับการตอบสนอง (Johnson, 1993, p. 205; Thomas & Kilmann, 1996, pp. 11-16)

จากการศึกษาเรื่องความขัดแย้งของวัยรุ่นพบว่าความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งกับเพื่อน วัยรุ่นใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น วิธีการแข่งขัน วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม วิธีการหลีกเลี่ยง หรือวิธีการกลมกลืน

การจะช่วยให้วัยรุ่นได้เรียนรู้แนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เกิดขึ้นอย่างเหมาะสม สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้กิจกรรมกลุ่ม การให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มและรายบุคคล การฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การให้คำปรึกษาแบบเผชิญความจริง การให้คำปรึกษาตามแนวเกสตัลท์ การบำบัดเชิงพฤติกรรม การบำบัดที่พิจารณาเหตุผล อารมณ์ และพฤติกรรม เป็นต้น (Lapworth, 2001, p. 27; Petrocelli, 2002, pp. 22-25)

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลให้แก่วัยรุ่น ซึ่งกิจกรรมกลุ่มเป็นวิธีการหนึ่งที่นิยมใช้ในการช่วยส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคม เช่น การอยู่ร่วมกัน การแบ่งปัน การมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน เคารพในสิทธิของผู้อื่น เข้าใจสภาพสังคม ส่งเสริมทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะทางปัญญา ทักษะการสื่อสาร และทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (คมเพชร ฉัตรสุกกุล, 2530 ข, หน้า 10, 14-15)

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจเบื้องต้น โดยการสอบถามนิสิตปริญญาตรี วิชาเอกการแนะแนว อายุระหว่าง 18-21 ปี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 31 คน เกี่ยวกับพฤติกรรมที่นิสิตแสดงออกเมื่อมีความขัดแย้ง นิสิตกล่าวว่าความขัดแย้งกับเพื่อน และพฤติกรรมที่นิสิตแสดงออกในการแก้ไขความขัดแย้ง ร้อยละ 70 จะมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งในลักษณะหลีกเลี่ยงและทำตัวกลมกลืน และร้อยละ 30 จะใช้วิธีการแข่งขัน ใช้กำลังตัดสิน จากการสำรวจดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องหาวิธีการช่วยเหลือนิสิตในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล เนื่องจากนิสิตเป็น

บุคคลที่เข้ามาเรียนในวิชาชีพครู ที่จะต้องเป็นผู้นำ และเป็นตัวแบบที่เหมาะสมในการให้ความช่วยเหลือ หรือแก้ไขปัญหาดังกล่าวแก่ผู้เรียนต่อไป สิ่งสำคัญคือบุคคลผู้ที่จะไปให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้นต้องเป็นบุคคลที่มีทักษะในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ได้อย่างเหมาะสมก่อนที่จะไปให้การช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหานั้นให้ผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น และพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลที่เหมาะสมของวัยรุ่น ในการศึกษาครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเป็นวัยรุ่นที่กำลังเรียนในระดับอุดมศึกษา โดยวัยรุ่นกลุ่มนี้เป็นวัยรุ่นที่พ้นจากความเป็นเด็กที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาซึ่งเคยอยู่ใกล้ชิดกับบิดามารดาออกมาสู่สังคมระดับอุดมศึกษาที่เริ่มมีความคิดเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น เป็นตัวของตัวเอง โดยธรรมชาติของวัยรุ่นความขัดแย้งเกิดจากความต้องการขึ้นชอบตัวเองอย่างเช่นผู้ใหญ่ ต้องการให้คนอื่นชอบตัวเอง ต้องการชอบบุคคลอื่น ต้องการเลียนแบบบุคคลอื่น ต้องการคบเพื่อนต่างเพศ ต้องการความอิสระ ถ้าวัยรุ่นหาทางออกไม่ได้และต้องเก็บกดไว้มากจะปะทุออกมาในรูปปัญหาวัยรุ่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ตามแบบเฉพาะของวัยรุ่นแต่ละคน หรือกลายเป็นปัญหาสังคมอื่น ๆ ตามมาได้ วัยรุ่นเป็นกำลังสำคัญของสังคม ประเทศชาติ การบรรเทาความขัดแย้งแก้ปัญหาระหว่างวัยรุ่นต้องกระทำด้วยบรรยากาศประนีประนอมจากทุกฝ่าย (ศรีเรือน แก้วกังวาล, 2545, หน้า 343-344) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นและพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นสามารถใช้วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำรงตนอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาโปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ก่อน หลัง และระยะติดตามผลการเข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม
4. เพื่อเปรียบเทียบวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ก่อน หลัง และระยะติดตามผล ระหว่างกลุ่มที่เข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มและกลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

## สมมติฐานของการวิจัย

1. วัยรุ่นชายและหญิงในระดับอุดมศึกษามีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลแตกต่างกัน
2. การเข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มทดลอง ก่อนและหลัง การทดลอง มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลง
3. การเข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่นกลุ่มทดลอง หลังการทดลองและระยะติดตามผล มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลง
4. การเข้าร่วม โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มของวัยรุ่น หลังการทดลองและระยะติดตามผล มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลด้านวิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม เพิ่มขึ้น และวิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง และวิธีการกลมกลืน ลดลงมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

## ขอบเขตของการวิจัย

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

#### ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ วิทยาลัยที่ป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547 จำนวน 3,095 คน

#### กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างที่นำมาเพื่อศึกษาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นอายุระหว่าง 17-20 ปี จำนวน 900 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น .05 (Yamané, 1967, pp. 886-887)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นวัยรุ่น จำนวน 24 คน ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่ายจากวัยรุ่น จำนวน 900 คน ของข้อ 1. ที่มีคุณสมบัติดังนี้

2.1 อายุระหว่าง 17-20 ปี

2.2 สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม

2.3 มีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่มีคะแนนดังนี้ วิธีการแข่งขัน วิธีการหลีกเลี่ยง หรือ วิธีการกลมกลืน ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 75 ขึ้นไป วิธีการร่วมมือ วิธีการประนีประนอม ตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ 25 ลงมา (Alexander, 1999, pp. 1-4; Thomas & Kilmann, 1996, pp. 11-16) แบ่งออกเป็น

2.3.1 กลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 12 คน

2.3.2 กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมกลุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม จำนวน 12 คน



### ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) วิธีการแข่งขัน (competing) (2) วิธีการร่วมมือ (collaborating) (3) วิธีการประนีประนอม (compromising) (4) วิธีการหลีกเลี่ยง (avoiding) (5) วิธีการกลมกลืน (accommodating)

### นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

1. วิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น หมายถึง การกระทำที่วัยรุ่นแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับเพื่อน ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) วิธีการแข่งขัน (2) วิธีการร่วมมือ (3) วิธีการประนีประนอม (4) วิธีการหลีกเลี่ยง (5) วิธีการกลมกลืน โดยวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญอันบ่งชี้ถึงการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 วิธีการแข่งขัน เป็นการแสดงออกที่แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นต้องการเอาชนะโดยไม่คำนึงถึงว่าอะไรถูกอะไรผิด และไม่คำนึงถึงความรู้สึกของเพื่อน มีการโต้เถียงเพื่อเอาชนะ ยึดถือความคิดเห็นของตนเองเป็นใหญ่ ตำนานิตีเยน ประชดประชัน ดูถูกความคิด และการกระทำของเพื่อน

1.2 วิธีการร่วมมือ เป็นการแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นโดยใช้เหตุและผลเพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่าย และเพื่อรักษาสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับเพื่อน

1.3 วิธีการประนีประนอม เป็นการแสดงออกของวัยรุ่นอย่างเปิดเผย โดยวัยรุ่นพยายามจะทำให้ตนเองและเพื่อนได้รับความพึงพอใจในระดับหนึ่ง เป็นลักษณะหากจะได้บ้างก็ควรจะยอมเสียบ้างหรือในลักษณะพบนกันครึ่งทาง เพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ดี

1.4 วิธีการหลีกเลี่ยง เป็นการแสดงออกของวัยรุ่นเพื่อแก้ไขความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยแสดงพฤติกรรมปฏิเสธ อาจเดินหนี หันหน้าไปทางอื่น ไม่สนใจและไม่ใส่ใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของเพื่อน

1.5 วิธีการกลมกลืน เป็นการพยายามแสดงออกด้วยการยอมให้เพื่อยุติการขัดแย้ง ไม่ขัดใจแต่พยายามควบคุมความรู้สึกที่แท้จริงของตนเองไว้ เพื่อรักษาสัมพันธภาพ ระหว่างตนเองกับผู้อื่น แม้ว่าความต้องการเดิมที่มีอยู่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของ วัยรุ่น หมายถึง วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่วัยรุ่นได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อ พัฒนาความสามารถในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยมี การปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ร่วมกัน แล้ววิเคราะห์พฤติกรรมของตนเองและของเพื่อนในกลุ่มซึ่งเกิดขึ้นขณะนั้น อันก่อให้เกิดการเรียนรู้ การพัฒนาพฤติกรรมตนเองในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่าง บุคคลที่เหมาะสม เทคนิคที่ใช้ประกอบด้วยเทคนิคต่าง ๆ ต่อไปนี้ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ การชักจูงพฤติกรรม การให้ข้อมูล ป้อนกลับ การฝึกให้จินตนาการถึงสภาพการณ์ การฝึกทักษะการแสดงออกทั่วไปและ เจาะจง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่มดังนี้

2.1 ขั้นนำ ได้แก่ การสนทนานำเข้าสู่เรื่อง ชี้แจงกติกา กฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มและเตรียมความพร้อมก่อนลงมือทำกิจกรรม

2.2 ขั้นกิจกรรม ได้แก่ การที่วัยรุ่นลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการปฏิสัมพันธ์กันภายในกลุ่ม มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและกระทำสิ่งใด สิ่งหนึ่งร่วมกัน โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ การแสดงบทบาทสมมติ การใช้ตัวแบบ การให้ รางวัลและการให้ข้อเสนอแนะ ฝึกชักจูงพฤติกรรม การให้ข้อมูลป้อนกลับ การฝึกให้ จินตนาการถึงสภาพการณ์ การฝึกทักษะการแสดงออกทั่วไปและเจาะจง

2.3 ขั้นวิเคราะห์และอภิปราย ได้แก่ การให้วัยรุ่นแยกแยะข้อมูล และอภิปรายผล ที่เกิดจากการปฏิบัติกิจกรรม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์และเหตุปัจจัยแห่งพฤติกรรมใน

การแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล พฤติกรรมที่แสดงออกมาเมื่อมีความคิด ความรู้สึก และการกระทำที่ไม่สอดคล้องกัน โดยการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

2.4 ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ วัยรุ่นสรุปผลที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและหลักการเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.5 ขั้นประเมินผล วัยรุ่นอภิปรายตรวจสอบและบอกถึงผลที่ได้รับจากการได้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม และการให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ร่วมกัน

3. แบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ตามวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น โดยสร้างเป็นสถานการณ์การกระทำที่วัยรุ่นแสดงออกในการจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นกับเพื่อน ประกอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) วิธีการแข่งขัน (2) วิธีการร่วมมือ (3) วิธีการประนีประนอม (4) วิธีการหลีกเลี่ยง (5) วิธีการกลมกลืน ซึ่งลักษณะของแบบวัดวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ โดยมีจำนวน 1 ชุด มีทั้งหมด 30 ข้อคำถาม แต่ละข้อจะมี 2 ตัวเลือก ให้วัยรุ่นเลือกตอบเพียงตัวเลือกเดียว โดยให้เลือกข้อพฤติกรรมที่เป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่น หรือมีแนวโน้มที่จะใช้วิธีการนั้น

4. วัยรุ่น หมายถึง นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2547 อายุระหว่าง 17-20 ปี

### ประโยชน์ที่ได้รับจากงานวิจัย

#### ด้านวิชาการ

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
2. ทำให้ทราบถึงผลของการใช้โปรแกรมกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา
3. เป็นการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาการทางด้านการจัดกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่นในระดับอุดมศึกษา

### ด้านการนำไปใช้

1. สามารถนำแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาวิธีการแก้ไขความขัดแย้งที่เหมาะสมให้แก่วัยรุ่นระดับอุดมศึกษาและกลุ่มอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่าง
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาให้วัยรุ่นมีวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลได้อย่างเหมาะสม
3. เป็นแนวทางสำหรับ ครู อาจารย์ ผู้ที่สนใจ ในการจัดหรือนำกิจกรรมกลุ่มเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคลของวัยรุ่น มาใช้ในการแก้ไขความขัดแย้งระหว่างบุคคล
4. เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงวิธีการแก้ไขความขัดแย้งของวัยรุ่นกลุ่มตัวอย่างให้เป็นไปในแนวทางที่เหมาะสม